

سواد در خردسالی

لغت «سواد» بسته به این که چی کسی آن را به کار می‌برد، معانی مختلفی دارد. سواد به مجموعه مهارت‌ها و دانشی که امکان ایجاد ارتباط، یادگیری و مشارکت در اجتماع را برای شخص باسواد فراهم می‌سازد، اطلاق می‌گردد. سواد به تعلیم و یادگیری چیزهای ذیل اطلاق می‌گردد:

- لسان شفاهی
- خواندن و نوشتن.

هریک از این جنبه‌های سواد بشمول مهارت‌ها و دانش‌های گوناگون است.

در دوران خردسالی، لسان شفاهی، خواندن و نوشتن بصورت مستقل و گروهی تدریس می‌شود. گاهی درسهای رسمی را می‌توان به آسانی سوادآموزی تلقی نمود

گاهی مهارت‌های سواد و دانش در بازی، آواز و بازی گنجانیده می‌شود. متعلمین ممکن است اینها را سوادآموزی تلقی نکنند، ولی همه اینها نقش مهمی در پروسه تعلیم مهارت‌ها و دانش لازم برای سوادآموزی دارد. تدریس مضامین دیگر از قبیل ریاضیات و علوم تجربی بشمول جنبه‌های سوادآموزی مرتبط با آن مضامین است.

لسان شفاهی

لسان شفاهی که بعضاً در مکاتب با عنوان «صحبت کردن و شنیدن» از آن یاد می‌شود، مبنای یادگیری مهارت‌های سوادآموزی محسوب می‌شود.

در مکتب، لسان شفاهی به طریقه‌های ذیل به اطفال تعلیم داده می‌شود:

- اشتراک در مباحث صنفی، در قالب گروه‌های کلان و کوچک، و بصورت جفتی
- گفتگو درباره موضوعات مختلف، بطورمثال به اشتراک گذاشتن چیزهایی که مورد پسند قرار گرفته یا نگرفته است
- بلندخوانی، همراه با بحث و گفتگو درباره کتاب‌ها
- آوازخوانی، ترانه‌خوانی، شعرخوانی و قافیه‌سازی
- صحبت در صنف برای اهداف مختلف، بطورمثال درباره فعالیت‌های صورت‌گرفته در رخصتی‌های آخر هفته
- گوش دادن به صحبت‌های معلم و همصنفی‌ها.

بعضی مهارت‌های مهم لسان شفاهی که اطفال خردسال در روند سوادآموزی به آنها نایل می‌گردند، عبارت‌اند از:

- گوش دادن و درک نمودن دستورهای شفاهی
- گوش دادن و درک نمودن داستان‌هایی که بلندخوانی می‌شود
- مطرح نمودن سوال یا درخواست و گوش کردن به جوابات
- بیان نمودن شفاهی احساسات، نظرات و مفکوره‌ها
- گفتگو با جملات کامل
- شنیدن تمامی لغاتی جملات
- شنیدن و تکرار الگوهای صوتی، مثل قافیه.

با این راه‌ها می‌توان لسان شفاهی را در خانه تقویت نمود:

- با طفل تان صحبت کنید، سوالاتی برای آنها مطرح کنید که جواب آنها چیزی بیشتر از «یا» خیر «باشد» . افکار، نظرات و ترجیحات آنها را پرسان کنید و با ارائه توضیحات یا توجیهات، از آنها بخواهید که با جملات بلندتر و پیچیده‌تر صحبت کنند .
- به جواباتی طفل تان به دقت و با حساسیت گوش کنید.
- به بازی‌های گفتگو-محور بپردازید (موتر مکان مناسبی برای این نوع بازی‌هاست)، مثل **I spy with my little eye, Twenty questions, Celebrity heads and Taboo.**
- با هم به کارهای مختلف بپردازید و درباره آنها با هم صحبت کنید. با هم آشپزی یا باغبانی کنید، به ملی‌بس یا قطار سوار شوید، به حوض یا پارک محل بروید، به پیاده‌روی در علفزار یا اطراف منطقه بپردازید. این کار باعث می‌شود که طفل تان در معرض لغات مختلف، اصطلاحات تخنیکی و ساختارهای مختلف جمله قرار بگیرد.
- بازی گروپ پلان‌گذاری شده یا خودجوش به طفل امکان می‌دهد که درباره چیزهای مختلف صحبت کند و زمینه خلاقیت و تخیل طفل را فراهم می‌سازد. با همدیگر نقاشی کنید، خمیربازی کنید، در خاک یک چقوری بکنید، با لباس‌های مختلف بازی کنید، برای موترهای بازیچه سرک بسازید، با عروسک‌ها بازی کنید و به بازی‌های کارتی یا تخته‌ای بپردازید.
- آواز، ترانه اطفاله یا اشعار مضحک بخوانید. لغات را جابجا کنید یا نامها و اماکن آشنا را جابجا کنید.

خواندن

خواندن برای اطفال راهی برای لذت بردن و یادگیری و کشف چیزهای جدید در دوران خردسالی و سالهای تحصیل است. هدف از خواندن، درک نمودن یا فهمیدن کتاب، مقاله یا وبسایت است.

در مکتب، خواندن به طریقه‌های ذیل به اطفال تعلیم داده می‌شود:

- گوش دادن و عکس‌العمل نشان دادن به داستان‌ها، اشعار، کتاب‌های غیرداستانی و وبسایت‌هایی که معلم آنها را با صدای بلند می‌خواند
- همخوانی با معلم و با هم‌صنفی‌ها
- خواندن در گروه‌های کوچک و بصورت مستقل به کمک معلم
- امتحان نمودن و تمرین کردن مستقل مهارت‌های نوظهور.

در دوران ابتدایی سوادآموزی، اطفال به بعضی مهارت‌ها و دانش مهم خواندن نایل می‌گردند؛ مثل:

- نویسندگان و تصویرسازان با اهداف خاص به ایجاد کتاب و وبسایت می‌پردازند.
- لغات چاپی روی صفحه معنا دارند و با آنها می‌توان جمله‌سازی نمود و می‌توان آنها را در قطعات نگارشی کلان‌تر به کار گرفت.
- نقطه‌گذاری به خواننده کمک می‌کند تا مفهوم لغات و جملات را درک نماید.
- تصاویر و اشکال نیز در ایجاد مفهوم در کتاب‌ها، مقالات و وبسایت‌های تخیلی و معلوماتی نقش دارند.
- تجربه خوانندگان از دنیا و کتاب‌های دیگر به آنها کمک می‌کند تا متون مختلف را درک کنند.
- عکس‌العمل هر خواننده به چیزی که خوانده می‌شود، متفاوت است.

مهم است که خواندن در خانه را تقویت کنید.

- به کتابخانه محل خود مراجعه کنید و به اطفال اجازه دهید تا کتاب‌های تصویری یا غیرداستانی را انتخاب کنند و به امانت بگیرند.
- بالای گویچ دراز بکشید و کتاب‌های موردعلاقه طفل تان را برای او بلندخوانی کنید. طفل تان را با کتاب‌هایی که خودتان در دوران طفولیت آنها را دوست داشتید، آشنا کنید. درباره لذت خود از همخوانی کتاب صحبت کنید و آن را به اشتراک بگذارید.
- با هم به کتاب صوتی گوش کنید). سفرهای طولانی با موتر فرصت مناسبی برای این کار است (درباره عکس‌العمل‌های خود به داستان صحبت کنید.
- به اطفال کتاب تحفه بدهید. با کتاب‌ها به عنوان اشیای ارزشمند و خاص رفتار کنید.
- به فروشگاه‌های کتاب دست‌دوم و فروشگاه‌های خیریه بروید و عناوین یا نویسندگان پرفرمدار یا جدید را جستجو کنید.
- درباره کتاب‌های موردعلاقه، انواع داستان‌ها، نویسندگان و تصاویر صحبت کنید. از طفل تان بخواهید که جوابات شخصی خود به کتاب و دلایل پسندیدن یا نپسندیدن خود را به اشتراک بگذارد.

- به طفل تان اجازه بدهید که شما را در حال خواندن چیزهای موردعلاقه‌تان (کتاب، روزنامه، مجله، ولی نی تلفون همراه) ببیند. هر روز وقت مخصوصی را برای تمام فامیل اختصاص دهید تا بتوانید در جای راحتی بنشینید و کتاب‌های موردعلاقه‌تان را با همدیگر بخوانید.
- به نوشته‌های چاپی که در خانه و جاهای دیگر دیده می‌شود، اشاره کنید؛ بطورمثال نام سرک، تابلو فروشگاه، بسته‌بندی مواد غذایی و نقشه.

نوشتن

اطفال در روند یادگیری نوشتن و تمرین نوشتن در دوران خردسالی، به مهارت‌های لسان شفاهی و مهارت‌ها و دانش خواندن خود متکی هستند.

در مکتب، نوشتن به طریقه‌های ذیل به اطفال تعلیم داده می‌شود:

- نگاه کردن دقیق به نوشته‌های دیگران، بشمول معلم و نویسندگان رسمی
- مشکل‌گشایی گروپ با مفکوره‌ها در حضور معلم و همصنفی‌ها
- پلان‌گذاری برای نوشتن در قالب صنف، در قالب گروپ‌های کوچک یا جفتی، یا بصورت شخصی
- نوشتن در قالب صنف، با رهنمایی معلم
- نوشتن بصورت زوجی و مستقل
- تبادل نوشته‌ها و گفتگو با معلم و همصنفی‌ها درباره نوشته‌های اشخاص
- نوشتن برای اهداف مختلف.

در دوران ابتدایی سوادآموزی، اطفال به بعضی مهارت‌ها و دانش مهم نوشتن نایل می‌گردند. آنها می‌آموزند که نویسندگان :

- برای اهداف و مخاطبین گوناگون می‌نویسند
  - می‌توانند خلاق و خیال‌پرداز باشند
  - لغات، ساختار جمله و قالب نگارش خود را برای تامین هدف نگارش انتخاب می‌کنند
  - در زمان نوشتن، یکسانی اندازه حروف، ساختار و جهت را مراعات می‌کنند
  - از دانش املا برای درست‌نویسی استفاده می‌کنند. دانش املا ارتباط بین صداهای یک لغت و حروف انتخاب‌شده برای نمایش آن صدا، الگوهای حروف در لغات، و قواعد املا را شامل می‌شود.
- بعضی از این مفکوره‌های نگارش را با طفل‌تان در خانه تمرین کنید.
- قبل از رفتن به فروشگاه، لیست خریداری تهیه کنید.
  - برای دوستان و اقارب مکتوت، دعوت‌نامه، کارت تبریک، کارت پستال و ایمیل ارسال کنید.
  - دستور غذایی موردعلاقه مادرکلان تان را کاپی کنید.
  - در روند پلان‌گذاری برای فعالیت‌های فامیلی، از قبیل راه‌پیمایی در روز رخصتی یا برگزاری مهمانی، لیست تهیه کنید.
  - به نقاشی‌های اطفال لیبیل بچسبانید. به اطفال اجازه بدهید که درباره نقاشی‌های خود صحبت کنند و نوشته کنند.

- کوشش کنید بعضی موقعیت‌های نقش‌آفرینی را که بشمول نوشتن می‌شود، تمرین کنید؛ بطورمثال حضور در رستوران را نمایشی کنید و فرمایشات مشتریان را نوشته کنید، نقش داکتر را بازی کنید و مشخصات مریض را یادداشت نمایید، نقش پولیس را بازی کنید و از شاهدان درباره جزئیات تصادف سوال کنید.

ارین 4½ ساله دستور نان‌چاشت مادرش را که بشمول مالیدن پنیر روی نان تست است، نوشته است.